

HEIDI SOPINKA

DE TAAL
DER
DIEREN:
HET
WOORDENBOEK

e

e

n

r

o

m

a

n

De taal der dieren: het woordenboek is een roman over liefde, verlangen en kunst die zich afspeelt in het interbellum in Parijs.

De Engelse kunstenares Ivory Frame is altijd al een rebel geweest. Wanneer ze, begin jaren dertig, door haar familie wordt verstoten vertrekt ze naar Parijs. Al snel voelt ze zich thuis tussen de avant-garde kunstenaars en dichters die de cafés van de stad bevolken. Verscheurd door haar hartstochtelijke liefde voor een getrouwde Russische kunstenaar aan de ene kant en haar grenzeloze ambitie voor haar eigen kunst aan de andere kant, wordt Ivory's leven ruw onderbroken door de Tweede Wereldoorlog. Ze ontvlucht Europa en laat haar vrienden, kunst en liefde achter.

Nu, ver in de negentig, werkt ze op een afgelegen plek in de natuur weerbarstig aan haar laatste, grootste kunstwerk; een woordenboek van diertalen. Deels wetenschap, deels kunst moet het woordenboek uitdrukking geven aan het woordeloze verlangen van dieren, de eenzame en van liefde doordrenkte kretten waarop niet wordt geantwoord. Dan zet een brief het leven van deze complexe vrouw volledig op z'n kop.

‘Het lezen van deze roman – vol beeldschoon proza, weelderige details, diepe wijsheid en emotionele precisie – is als verliefd worden; ik had nergens anders oog meer voor.’ – Claire Cameron,
auteur van *De beer*

HEIDI SOPINKA

De taal der dieren:
het woordenboek

Vertaald door Tjadine Steeman

uitgeverij
ORLANDO

Deze uitgave kwam tot stand mede dankzij een vertaalsubsidie van de Canada Council for the Arts.

Canada Council Conseil des arts
for the Arts du Canada

‘She’s Got You’ Words and Music by Hank Cochran Copyright
(c) 1961 Sony/ATV Music Publishing LLC Copyright Renewed
All rights administered by Sony/ATV Music Publishing LLC,
424 Church Street, Suite 1200, Nashville, TN 37219
International Copyright Secured All Rights Reserved, reprinted by
permission of Hal Leonard LLC

© 2018 Heidi Sopinka

Oorspronkelijke titel *The Dictionary of Animal Languages*

Oorspronkelijke uitgever Scribe Publications, London

© 2019 Nederlandse vertaling Tjadine Stheeman en

Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam

Omslagontwerp Janine Jansen, naar een idee van Kelly Hill /
Penguin Random House Canada Ltd.

© Omslagbeeld Fred Van Schagen / Getty Images

© Foto auteur Arden Wray

Zetwerk Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN 978 94 93081 33 8

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

Columba livia domestica;
eet brood achtergelaten door een zwerver
+ onbewerkte buitenopname van regen.

Mijn ogen zijn haar ogen geworden, de ogen van iemand die jong gestorven is. En dat maakt het lastig om ermee te leven. Maar dat weet Skeet niet, en Ondine ook niet. Zelfs Valentina weet het niet. De enige die het nog weet ben ik.

Liggen er eieren in het hok, Frame?

Ja, zeg ik. Maar hij hoort me niet. Hij is koffiebonen aan het malen waardoor ik overstemd word.

De tanden van de vork rinkelen ritmisch tegen de metalen kom, als de blikkerige roep van een langpotige weidevogel die ik ooit op band heb vastgelegd. Ik ben gevoelig voor geluiden en klanken. Dat komt door alle dieren die ik heb opgenomen, hun elementaire symboliek heb doorgrond, als liedjes. Hij zet de keukenkraan open. Hij weet dat water beter werkt dan melk. Ik bedenk dat we een vrouw en een man in een stenen huis zijn. De man die ontbijt maakt. Het had zo'n intiem moment kunnen zijn, tussen seks en aangekleed in. Maar dat is het niet. Ik heb hem niet verteld over de brief. Het lijkt of me een soort streek wordt geleverd, dat de brief en Skeet bij dezelfde lage zon opeens uit het niets opdoken.

We eten langzaam, in een prettige stilte. Ik zit erbij met bungelende benen, als een kind, op de te hoge stoel. Skeet smeert de

boter in hoekige streepjes op zijn brood, en zegt: Dit huis is kleiner dan ik dacht.

Klopt, zeg ik. Het is heel doordacht ingedeeld, driekwartformaat. Ze heeft vast alle spullen dicht bij elkaar gezet en vanuit een slim standpunt gefotografeerd. Wat is dat? Hoog of laag, dat vergeet ik steeds.

Hoog.

Hij neemt een slokje koffie en kijkt recht voor zich uit. Wat me er weer aan herinnert hoe dol ik op hem ben. Dat niets tussen ons onoprecht is.

Je weet toch dat dit dal vroeger de Speeltuinen van de Koningen werd genoemd, zeg ik. De Hof van Frankrijk. Wat me de gedachte ingeeft dat het zo idyllisch had moeten zijn, maar het enige wat ik zie zijn zinderende gele velden vol zonnebloemen, die binnenkort geoogst zullen worden, glanzend en stoppelig als de vacht van een grote kat. Het zouden evengoed maïsvelden in het hart van Amerika kunnen zijn. Ik til mijn beker op, voel de stoom op mijn huid. Deze koffie smaakt naar niks. Dat vind ik ook vaak van het eten.

Hij kijkt uit het raam, knijpt zijn ogen toe tegen de zon.

Het uitzicht heeft ook wel iets moois, denk ik. Hij neemt een hap van zijn toast. De schoonheid van de dood.

Ik heb je gemist, Skeet.

Ach, Frame, wat maakt het ook uit? Je bent als een dier. Je verandert niks, waar ter wereld je ook bent. Hij zwijgt even. Hoe gaat het met je?

We weten allebei dat dat niet waar is. Met mijn been gaat het beter, zeg ik, maar dat is niet echt een gebeurtenis te noemen. Ga je er nog naar vragen of niet?

Wat?

Naar *le grand projet*.

O.

Hij is er niet helemaal bij met zijn hoofd. Normaliter is dat

het eerste waar hij naar informeert. Zijn ogen zijn omlaaggericht, naar de envelop met het gepreegde embleem en hetzelfde Franse lettertype als alle folders op het tafeltje bij de voordeur. Er wordt een brief uit de postbus gehaald en de hele wereld kantelt. Misschien ben ik er wel niet helemaal bij met mijn hoofd.

Skeet staat op en begint te ijsberen, zijn vingers strijken over de vellen papier die tegen de muren zijn geplakt. Dat was ik van hem vergeten. Hij heeft geen zitvlees. Hij blijft staan en draait zich naar me om.

De foto's zijn overal en vormen in elkaar grijpende, vertakende patronen, extreme dichtheid afgewisseld met leegtes. Alle gegevens, de transcripties in veldboeken en de opgerolde papieren met elastiekjes erom die in boodschappentassen op de vloer staan. Heel even zie ik door de ogen van een ander. Niet door die van Skeet, maar van een normaal iemand. Wat een volkomen idiote indruk het moet maken. Alsof ik eindelijk en voorgoed kierewiet ben geworden. Hoewel ik momenteel nogal uit mijn doen ben, vind ik in het project altijd geruststelling. Ik weet niet anders dan dat ik ermee bezig ben.

Na een lange stilte zuigt Skeet lucht naar binnen. Godverdomme.

O jee. Wat is er?

Hij blijft onbeweeglijk staan. Frame.

Ja?

Ik weet niet hoe ik je dit moet vertellen.

Wat? Je ziet er zo zorgelijk uit. Die blik in je ogen ken ik helemaal niet van je.

Hij ademt uit. Hij weet niet waar hij moet beginnen, er is zoveel te vertellen.

Wat is er aan de hand? Gaat het over het project? vraag ik aarzelend.

Eh – zegt hij schoorvoetend. Ja en nee.

Bonk. We schrikken allebei van het geluid. Het is die ene vogel weer. Voordat ik gisteren naar buiten ging, vloog hij telkens tegen de ruit. Ik deed het licht uit en haalde alle sleutels en cd-schijfjes van de vensterbank, alle glimmende misleidende spulletjes, om hem weg te houden van het raam. *Bonk.* Opnieuw knalde hij tegen het glas. De zon scheen en in de lucht dreven witte wolkenlierten voorbij terwijl ik naar de auto liep. Op het platteland neem je altijd de auto. De ruit is warm; de bestuurdersstoel schudt woest heen en weer. Ik heb er een broodplank achter geklemd zodat ik bij de pedalen kan en de stoel stevig vast staat. De hemel is weids en helder. Er is maar één weg naar buiten. De velden vervloeien, krijgen een zilveren gloed wanneer de wolken er kortstondig overheen trekken. Een hele verademing vergeleken met de gouden verzengende hitte die de grassen schroeit en honden dwingt met zwoegende borstkas in de schaduw te gaan liggen. Er schiet van alles tevoorschijn uit de scheuren. Rozen, greppels met klaprozen, bomen zwaarbeladen met fruit. Dit is het seizoen van de bezoekers. In lange rijen schuifelen ze kastelen met spitse torens binnen. Ze poseren voor kerken. Ik heb er geen gevoel voor. De schoonheid is generiek. De autoradio knettert. *Hoe-heet-ze-ook-alweer zingt Yeah what have I got? / Nobody can take away.* En opeens vind ik het zo grappig dat we onszelf als onsterfelijk zien. Want wat ik heb, zal iemand binnenkort gegarandeerd van me afnemen. Niemand komt hier levend uit. De zon knippert als een kloppend hart tussen de platanen die op gelijke afstand aan weerszijden van de weg zijn geplant, hun brede bonte stammen als een mozaïek.

Maandenlang geen post van het Instituut voor Bescherming van Bedreigde Diersoorten of van de universiteit en dan vandaag in de kleine metalen postbus eindelijk een brief. Ik denk aan de talloze veldboeken vol dierengeluiden omgevormd tot beelden, dichtbedrukte landkaarten, luide koralen, schrille zil-

verige frequenties. Ze komen allemaal samen in dit enkele gebaar, een vrouw die zich soepeltjes omdraait en me een witte rechthoek overhandigt, haar blik al gericht op de volgende in de rij. Alleen komt niet alles samen. Bij de blauw-gele balie open ik de brief. Het licht in het postkantoor is fel en trilt. Een zwiepende pijn nestelt zich achter mijn ogen. Alles lijkt uit het lood, alsof je op een ander halfmond naar de nachthemel kijkt en geen enkele ster weet te benoemen.

Met de geopende brief op mijn schoot rijd ik terug, maar draai niet de korte oprit naar het huis in. Ik rijd er voorbij. Het lijkt onmogelijk dat iets wat nagenoeg niets weegt zoveel verbijssterende feiten kan bevatten. Mijn ademhaling gaat angstig en gejaagd. De velden wuiven en golven in de wind. Witte koeien die op een rijtje naast elkaar staan en allemaal dezelfde kant op kijken, niet omdat er regen op komst is, zoals de boeren beweren, maar omdat de aarde één grote magneet is. De autoraampjes staan open, zodat er vogelgekwitter en opstuivende stofwolken van de gebarsten zandweg naar binnen waaien. Deze dingen heb ik honderden keren gezien maar vandaag observeer ik ze met onverdeelde aandacht. De lucht is vochtig en glad als steen, doorsneden met kleine grijze vleugels. Er heeft zich een laagje koud zweet op mijn lichaam gevormd, mijn kleren plakken aan de leren voorbank. Mijn handen trillen. Omdat er zoveel tijd tussen de inhoud en nu is verstreken. Feiten komen nooit snel genoeg. Wat is een feit? Een groot deel van het leven bestaat uit verloren lege tijd waarvan je je haast niets meer herinnert. Het geheugen is geen feit. Maar wat is het geheugen? *Miljarden oneindig kleine deeltjes afkomstig uit de ruimte*, aldus Edison.

Skeet verschuift zijn stoel, het lage timbre van hout dat over de stenen vloer schraapt.

Mijn eerste ontmoeting met Skeet was jaren terug, op een vliegveld in Whitehorse, in een soort loods aan het einde van de landingsbaan waar ik op hem wachtte. Hij was lang met een stel

mooie ogen waarin iets wilds blonk. Hij keek ernstig met een flauwe grijns die scheve tanden verborg, van die tanden die je tegenwoordig niet meer ziet. Het eerste wat hij zei nadat hij de omgeving in zich had opgenomen: Je krijgt het gevoel dat dit zo'n plaats is waar mensen nog op paarden rijden. Hij is vriendelijk maar afstandelijk. Het veldwerk is een welkome afwisseling met de hele tijd gebogen over de opnameapparatuur in het lab zitten. We wachten soms uren achtereenvolgend in de koude, droge sneeuw. Onze ogen schieten heen en weer, bedacht op de grijze flitsen die tegen het verblindende wit zullen verschijnen. In het stadje zien we hoe een raaf met zijn poot sneeuw van een dak trapt die omlaagglijdt en op het hoofd van een man valt. Dat stemt overeen met de legende van de Haida, waarin wordt gezegd dat de raaf schepper en schelm ineen is. Er is ook een legende over een witte raaf, die de wereld zou hebben gecreëerd. Hij stal de zon en de maan en vloog ermee door een rookgat waardoor hij zwart werd maar tegelijk het licht in de wereld bracht.

Skeet was indertijd bezig met de afronding van zijn dissertatie over de klankstructuren van wolfachtigen en was naar Whitehorse gestuurd om mee te helpen met het veldonderzoek. Bij het Instituut voor Bescherming van Bedreigde Diersoorten hadden ze nog nooit zo'n slimme doctoraalkandidaat gezien. Een winter in Yukon. Ijskoude schoonheid. Het zonlicht door de vrieslucht zette alles in vuur en vlam. De truck slipte en schoof op de sneeuwkettingen. Ik werd bevangen door het gevoel dat ik zo eeuwig wilde doorrijden. Hoog op mijn zitplaats, door de beslagen raampjes naar buiten kijkend, voelde alles veiliger. Ik vertelde hem dingen die ik nog nooit aan iemand had verteld en hij kwam ook los. Zijn lange benen opgevouwen in de cabine, turend door zijn oogchakel naar de lucht.

Hij lijkt uit het niets te zijn gekomen. De naam is niet van hem. Hij was te vroeg geboren. Mager en sprietig. Hij leek meer

op een mug dan een baby en werd *mosquito* genoemd. De naam werd later afgekort tot Skeet en bleef hangen. Zijn vader en moeder vochten elkaar de tent uit, zegt hij, tot zijn vader er voorgoed vandooring. Zijn moeder was pas vijftien. Iedereen roemde haar schoonheid, maar helaas had ze een sterke neiging tot zelfdestructie. Skeet vertelt dat ze boven een armetierige kapsalon woonden. Volgens zijn moeder was de kapster in de Heer. Sloot op de gekste tijden de zaak. Ze had geprobeerd met krulspelden in te slapen, maar werd wakker met het gevoel alsof iemand haar een klap in haar nek had gegeven. Ze zei dat de kapster niet meer helder kon denken vanwege de naar kattenpis stinkende ammoniak in de permanentvloeistof. De enige jongen die hij een keer meebracht naar huis zei de volgende dag op school smerige dingen over zijn moeder. Ze had met een wezenloze blik aan de keukentafel in een doorschijnende kamerjas zitten roken. Dat deed ze wel vaker. Hij wist niet wat erger was, die catatonische toestand of de euforische buien wanneer ze geweldige dingen verkondigde waarvan hij wist dat ze toch nooit zouden gebeuren. Hij nam zijn schoollunch altijd mee in een bruin-papieren zak van de drankwinkel, die elke keer scheurde wanneer hij zijn eten eruit haalde. Het duurde niet lang of de lerares ontbood zijn moeder. Die droeg een smalle roodleren riem om haar strakste spijkerbroek die ze, liggend op de grond, nat over haar heupen had dichtgeritst met behulp van een metalen kleerhanger. Skeet werd altijd nerveus van die broek. Als ze die aanhad, zat er de volgende ochtend een man in hun keuken. Een kind kan niet leven op alleen chips en perziken uit blik, had de lerares gezegd. Het begint met een voedzame lunch. Zijn moeder moest lachen en weigerde haar sigaret uit te doen. De lerares ging verder. Hij is een slimme jongen. Zij wilde graag helpen. Het laatste beeld van zijn moeder voordat hij werd weggehaald was dat ze in enkel een glimmend, ondoorzichtig wit onderbroekje in de deuropening stond, met een fles whisky in haar

hand. Haar donkere oogschaduw was uitgelopen, waardoor ze op een wasbeer leek, de punten van haar blonde haar streken langs haar ribben. Door het drinken uit de fles was haar lippenstift uitgesmeerd en leek het of ze gewond was aan haar mond. Wat sta je nou te kijken? Zijn ogen gingen naar het enige kleedingstuk dat ze aanhad. Godallemachtig, lachte ze. Het klonk als een grap. Ze keek omlaag en hield haar vingers in de vorm van een V aan weerszijden van haar schaambeentjes. Hier ben jij wel uit voortgekomen, hoor, zei ze uiteindelijk.

Toen de vrouw tegen hem had gezegd dat hij snel zijn spullen moest gaan pakken, besepte hij dat er eigenlijk niets was wat hij mee wilde nemen. Hij werd ondergebracht bij een lang Duits echtpaar, vee fokkers en eigenaars van een zelfvoorzienende boerderij. Ze leefden volgens Hermann Hesses ideeën over het zelf. Hij werd door hen geadopteerd. Ze wilden zijn naam veranderen in Hermann. Ze hadden een hekel aan Skeet, zijn echte naam, die boven het stuitje van zijn biologische moeder was getatoeëerd. Was ze soms bang dat ze die zou vergeten of zo? Maar uiteindelijk besloten ze dat er al genoeg veranderd was in zijn leven. De rest van zijn jeugd bracht hij door op het platteland. Ze keken samen naar natuurprogramma's en na afloop werd hij altijd fanatiek door hen ondervraagd. Hoeveel harten heeft een octopus! Wat is de levensduur van een huisvlieg! Waarom spuiten walvissen lucht uit! Het deed hem terugverlangen naar zijn moeder die schreeuwde en lachte naar de tv, of er soms een klap op gaf, alsof het een levend wezen was. Behalve bij dat ene programma over die operazangeres. Toen was ze muisstil. Het enige wat ze zei was: Ze heeft een stem alsof God via haar spreekt.

De andere kinderen vonden Skeet een kouwe kikker, maar binnen in hem gloeide een vuur. Hij vond het heerlijk als in de herfst de school weer begon. Hij hield van de herfst. De oranje-rode bladeren, zo maakte hij zichzelf wijs, waren de gedachten

van brandende bomen. Hij hield van de rijen glazen erlenmeyers in het practicumlokaal. Zijn favoriete element van het periodieke systeem was selenium. Hij groeide uit tot een opvallend lange jongen, even lang als het Duitse echtpaar. En vlak voor zijn afstuderen kocht hij in een opwelling, van het geld van zijn studiebeurs, een vliegticket voor zijn moeder. Hij had al die tijd een geheime, maar onregelmatige correspondentie met haar gevoerd.

Bij zijn buluitreiking was haar stoel zo lang leeg gebleven dat hij al dacht dat ze niet meer zou komen. Maar ze kwam wel, de tijd leek vreemd genoeg geen vat op haar gekregen te hebben. Wat ben je knap geworden, zei ze aldoor. Ze ging met haar handen over hem heen. Als je door je wimpers keek, konden ze voor een stelletje doorgaan. Ze had een wazige blik in haar ogen, een flesje whisky in haar laars. Ze sloeg een paar plastic glazen wijn achterover die op een vergadertafel stonden met een gesteven wit tafellaken dat verblindend blonk in de hete middagzon. Zodra hij haar zag, kwam alles weer bij hem terug. Zijn verlangen naar een moeder in wier gezicht hij iets van zichzelf herkende. Maar al bij de eerste opwelling van gêne werd hij overvallen door moedeloosheid. Na al die jaren, na alles wat hij had geleerd, de reizen die hij had gemaakt, de studie die hij had gevolgd, zag hij in dat ze nog steeds een kind was terwijl hij dat zelf al lang niet meer was.

Die smerige schijtmachines, riep ze, doelend op de duiven die in kluitjes in de bomen op het universiteitsterrein zaten. Uit haar handtas haalde ze een pistool dat ze zorgvuldig aanlegde en afvuurde, waarna ze zich omdraaide naar Skeet en zei: Oké, schat, laten we wat gaan eten. De politie moest eraan te pas komen.

Skeet keek me van opzij aan. Hij leek van binnenuit door iets gevuld te worden. Zijn blik verbond hem met mij, door een gevoel dat we geen van beiden nog konden benoemen. Ik was

me bewust van zijn onderhuidse verdriet en ik werd overspoeld door liefde voor hem, hoewel het enige wat ik kon uitbrengen was: Vroeger stonden duiven in de samenleving in veel hoger aanzien.

Hij slikte en knikte.

In de steden werden ze gebruikt als ornamenten, ging ik verder, vanwege hun oranje ogen en hun iriserende keel. En het zijn natuurlijk belangrijke boodschappers. In de oorlog zijn ze daarvoor onderscheiden.

Als een dakloze met een heldhaftig verleden, zei hij, zijn blik gefixeerd op een onzichtbaar punt.

Wat zijn pleegouders hem niet konden vergeven was niet wat er die dag gebeurde. Ook niet dat hij contact met haar had opgenomen. Maar dat hij het niet had verteld. Het gaat om het vertrouwen, zeiden ze, dat nu is geschaad. De doodzonde van het adoptiekind. Toen hij het huis uitging om te studeren en te werken wist hij niet zeker of hij ze ooit terug zou zien. Er kwamen geen brieven.

Gekletter van servies, Skeet die de ontbijttafel afruimt. Hij haalt een pakje sigaretten tevoorschijn, schudt er twee uit, stopt ze beide in zijn mond, steekt ze aan en geeft er eentje aan mij. Wat ik je dus, blaast hij uit, probeer te vertellen... hij zwijgt even. Is dat. Eh. We op de vlucht zijn.

Uit zijn blik kan ik niks opmaken. En ik weet niet wat absurder is. Dat Skeet uit het niets voor mijn deur stond of dat hij een uitdrukking gebruikt als 'op de vlucht' terwijl ik onbeweeglijk op mijn stoel zit.

Skeet, ik ben negentig. Ik zeg negentig, maar in werkelijkheid ben ik tweeënnegentig. En er is nog zoveel te doen, zeg ik met een onwillekeurige huivering.

Ik zie dat je al enorm gevorderd bent, Frame. Echt. Ik kan je helpen.

Hoe dan, zeg ik bozig, al heb ik direct spijt van mijn onvriendelijke toon. Ik kijk naar hem, zijn haar staat in plukken overeind, en ik bedenk dat er iets te doen moet blijven.

Er is – zeggen we allebei tegelijk.

Jij eerst, zegt hij, zo luid dat ik aan zijn stem hoor dat hij verbaasd is.

Ik heb gisteren een brief gekregen, zeg ik. Ik durf hem nauwelijks aan te kijken. Ik haal diep adem. Het brandt. Hij is gestuurd door een museum. Ik snap er niks van. Skeet. Mijn stem is stroef, schor. In de brief staat. Ik schraap mijn keel. In de brief staat – hij arriveerde, kort en bondig. Ik heb hem keer op keer herlezen, alsof zich daardoor nieuwe informatie zou prijsgeven. Volgens deze brief – de klanken komen uit mijn mond, hangen in de lucht – heb ik een kleindochter. Ik krijg opeens zin om het uit te schateren, zoals je ook weleens hebt wanneer je zo lang aan een woord denkt dat het komisch begint te klinken. Ik tril een beetje. Een lichamelijke reactie op een cognitieve anomalie, dat beweren de evolutiebiologen althans. De gedachte dat er iemand is geweest die de gezichten van een heleboel mensen heeft onderzocht om tot deze conclusie te komen. Skeet zegt niets.

Maar je weet dat dat – ik zoek naar het juiste woord – *krankjorum* is.

Hij slaat zijn blik neer.

Aangezien ik geen kinderen heb.

Het beeld van de verpleegsters flitst even op. Het stugge ziekenhuishemd, de voetafdrukken in de modder. Met rust laten. Alles halfverborgen. Skeet vangt mijn blik. Ik schud de gedachte af. Het klopt niet. Herinneringen zijn zo primitief, ze hebben zo weinig getuigen.

De ochtendzon stroomt door de ramen naar binnen en brengt warmte, en daarmee ook het lage gebrom van trage slo-me vliegen die een voorkeur hebben voor de vensterruiten. Skeet, zeg ik nogmaals, alsof hij me niet gehoord zou hebben.

Het is een kwellende onmogelijkheid. In tegenspraak met de bestaande dingen. De niet-bestaande dingen. *Bonk*. De vogel is weer tegen het raam geknald.

Misschien, zegt hij, gebarend naar het raam, is zij dat wel.